

30 Ιουνίου, 1990

[ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, Δ/στής]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΑΠΟΒΙΩΣΑΝΤΟΣ ΞΑΝΘΟΥ ΣΑΡΡΗ, ΔΙΑ ΤΩΝ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΩΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ,

Αιτητές,

v.

ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΜΕΣΩ

1. ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ,
2. ΕΦΟΡΟΥ ΦΟΡΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ,

Καθ' ων η αίτηση.

(Υπόθεση Αρ. 893/88).

Φορολογία — Φόρος Κληρονομίας — Μόνιμη κατοικία — Διαμονή και πρόθεση προκειμένου να αλλάξει η μόνιμη κατοικία — Τρόπος διαπίστωσης.

- 5 Αίτηση Ακυρώσεως — Λόγοι ακυρώσεως — Έλλειψη δέουσας έρευνας και Πλάνη περί τα πράγματα — Περιστάσεις στοιχειοθέτησης των δύο λόγων στην κριθείσα περίπτωση καθορισμού της μόνιμης κατοικίας αποβιώσαντος, για σκοπούς φόρου κληρονομίας.
- 10 Οι διαχειριστές της περιουσίας αποβιώσαντος συνδεομένου τόσο με την Κύπρο όσο και με την Ελλάδα προσέβαλαν τον καθορισμό, απο τον καθ' ου η αίτηση, της Κύπρου ως της μόνιμης κατοικίας του ελλειπόντος.
- 15 Το Ανώτατο Δικαστήριο, ακυρώνοντας την επίδικη απόφαση, αποφάσισε ότι:
- 20 1. Έχει νομολογιακά καθιερωθεί πώς πρέπει να ικανοποιηθούν δύο προϋποθέσεις για ν' αποκτήσει κάποιος νέα μόνιμη κατοικία (fresh domicile). Οι προϋποθέσεις αυτές είναι η διαμονή και η πρόθεση. Αυτά τα δύο στοιχεία, factum et animus, πρέπει να συνυπάρχουν παρόλο που δεν είναι ανάγκη να είναι ταυτόχρονη η

συνύπαρξή τους, γιατί η πρόθεση μπορεί να προϋπήρχε ή να ακολουθήσει τη διαμονή. Για την εξακριβωση της πρόθεσης χρειάζεται μια πολύ μεγάλη έρευνα εις βάθος και εις πλάτος.

Είναι πολύ δύσκολη και πολύπλοκη η εργασία του ερευνώντος λειτουργού στη διαπίστωση της μονίμου κατοικίας ενός προσώπου. 5

Από το φάκελο και τα γεγονότα που προκύπτουν από την εξέταση της υπόθεσης ενώπιον του Δικαστηρίου, φαίνεται πως ο Έφορος Φόρου Κληρονομιών δεν έκαμε την έρευνα του στην έκταση και το βάθος που προβλέπεται από τη Νομολογία. Ακόμη βάσισε την απόφαση του πάνω σε ορισμένα μεμονωμένα περιστατικά, τα οποία δεν παρουσιάζουν την ολοκληρωμένη εικόνα της ζωής και των προθέσεων του αποβιώσαντος ώστε να εξαχθεί το ορθό αποτέλεσμα. Στην πραγματικότητα ο Έφορος Φόρου Κληρονομιών ενήργησε κάτω από πλάνη περί τα πράγματα. 10 15

Η προσφυγή επιτυγχάνει χωρίς έξοδα.

Προσφυγή.

Προσφυγή εναντίον της απόφασης του Εφόρου Φόρου Κληρονομιών με την οποία κρίθηκε πως η μόνιμη κατοικία (domicile) του αποβιώσαντος Ξάνθου Σαρρή βρισκόταν στην Κυπριακή Δημοκρατία. 20

M. Μοντάνιος, για τους Αιτητές. 25

A. Ευαγγέλου, Ανώτερος Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για τους Καθ' ων η αίτηση.

Cur. adv. vult. 30

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, Δ.: Ο Ξάνθος Σαρρής γεννήθηκε στις 30 του Γενάρη το 1922 στο Ζαγαζίκ της Αιγύπτου από Έλληνα πατέρα. Σε ηλικία 12 χρόνων, από το 1934, εγκαταστάθηκε στην Αμμόχωστο. Εκεί δημιούργησε την Εταιρεία απορρυπαντικών "ΕΥΡΗΚΑ" και ανέπτυξε μια δραστήρια βιομηχανική, κοινωνική και εμπορική ζωή. Το 1960 ίδρυσε και στην Ελλάδα την Εταιρεία "ΕΥΡΗΚΑ ΕΛΛΑΣ Ε.Π.Ε.", που αργότερα έγινε ανώνυμος εταιρεία. Ο κύριος μέτοχος στις εταιρείες του ήταν ο ίδιος, η σύζυγός του, τα τρία παιδιά του και ο αδελφός της συζύγου του Χριστόδουλος Νεοφύτου. 35 40

Μια άλλη εταιρεία στην οποία είχε συμφέροντα ο Ξάνθος Σαρρής ήταν η εταιρεία "ΑΡΓΟΛΙΣ" που μαζί με τους άλλους

5 συγγενείς του, όπως και στην "ΕΥΡΗΚΑ ΚΥΠΡΟΥ" και "ΕΥΡΗΚΑ ΕΛΛΑΣ", αποτελούσαν τους κυριότερους, αν όχι τους μόνους μετόχους. Η εταιρεία "ΑΡΓΟΛΙΣ" από το 1968 απέκτησε εξοχική κατοικία στην Αγία Νάπα.

10 Μετά την Τουρκική εισβολή του 1974, ακολούθησε και ο Σαρρής με την οικογένειά του, όπως και χιλιάδες άλλοι Κύπριοι, το δρόμο της προσφυγιάς. Επαναδραστηριοποιήθη στη Λεμεσό όπου και έμεινε για ένα περίπου χρόνο.

15 Αργότερα πήρε την οικογένεια του και εγκαταστάθηκαν στην Αθήνα κοντά στο εργοστάσιο του στη Νέα Σμύρνη. Το 1977 μετεκόμισε στο Βόλο, όπου αγόρασε χώρο στη βιομηχανική περιοχή της πόλης αυτής και έκτισε το εργοστάσιο του και άλλα τρία διαμερίσματα στα οποία έμενε με την οικογένεια του.

20 Οι επαγγελματίες του δραστηριότητες εκινούντο ταυτόχρονα τόσο στην Κύπρο, όσο και στην Ελλάδα. Την Κύπρο την επισκέπτετο συχνά. Από το 1976 ως το 1981 την επισκέφθηκε 27 φορές. Η τελευταία του επίσκεψη ήταν στις 10/7/81 που έμεινε μέχρι τις 28/8/81, μέρα που πέθανε. Τάφηκε στην Κύπρο.

25 Όπως ανάφερα και στην αρχή, ο Ξάνθος Σαρρής γεννήθηκε από Έλληνα πατέρα αλλά αργότερα επέλεξε ως μόνιμη κατοικία του την Αμμόχωστο. Διατήρησε όμως πάντοτε, μέχρι του θανάτου του, την ελληνική του υπηκοότητα.

30 Είναι ο ισχυρισμός των αιτητών πως ο Σαρρής επέλεξε σαν μόνιμη κατοικία του την Ελλάδα και πως η απόφαση του Εφόρου Φόρου Κληρονομιών να αποφασίσει πως η μόνιμη κατοικία του ήταν η Κύπρος, είναι λανθασμένη.

35 Διορίσθηκαν ως διαχειριστές της περιουσίας του από το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας στην Αίτηση 391/81, οι Κυριάκος Δημητρίου και Χριστόδουλος Νεοφύτου. Οι διαχειριστές πληροφόρησαν τον καθ' ου η αίτηση 2 πως ο αποβιώσας Σαρρής είχε τη μόνιμη κατοικία του (domicile) στην Ελλάδα και όχι στην Κύπρο. Ο Έφορος Φόρου Κληρονομιών ζήτησε έκθεση με τα γεγονότα και επιχειρήματα πάνω στα οποία βασιζέτο ο ισχυρισμός των διαχειριστών πως ο αποβιώσας είχε τη μόνιμη κατοικία του 40 στην Ελλάδα. Με επιστολή του, ημερομηνίας 23/8/88, ο καθ' ου η αίτηση 2 πληροφόρουσε τους διαχειριστές πως "κατόπι μελέτης όλων των στοιχείων και γεγονότων της υπόθεσης, πιστεύει ότι η κατοικία (domicile) του αποθανόντος είναι στην Κυπριακή Δημο-

κρατία". Είναι γι' αυτή την απόφαση του Εφόρου Φόρου Κληρονομικών που οι διαχειριστές της περιουσίας του Ξάνθου Σαρρή παραπονούνται και έχουν καταχωρίσει την προσφυγή αυτή με την οποία ζητούν όπως η απόφαση του Εφόρου Φόρου Κληρονομικών κριθεί από το Δικαστήριο ως άκυρος, ή/και παράνομος ή/και αυθαίρετος ή/και αδικαιολόγητος ή/και στερημένη οποιουδήποτε νομικού αποτελέσματος.

5

Έχει νομολογιακά καθιερωθεί πως πρέπει να ικανοποιηθούν δύο προϋποθέσεις για ν' αποκτήσει κάποιος νέα μόνιμη κατοικία (fresh domicile). Οι προϋποθέσεις αυτές είναι η διαμονή και η πρόθεση. Αυτά τα δύο στοιχεία, factum et animus, πρέπει να συνυπάρχουν παρόλο που δεν είναι ανάγκη να είναι ταυτόχρονη η συνύπαρξή τους, γιατί η πρόθεση μπορεί να προϋπήρχε ή να ακολουθήσει τη διαμονή. Για την εξακρίβωση της πρόθεσης χρειάζεται μια πολύ μεγάλη έρευνα εις βάθος και εις πλάτος. Παραθέτω ένα απόσπασμα από το Private International Law του Cheshire, 5η Έκδοση στη σελίδα 170:

10

15

"It is impossible to lay down any positive rule with respect to the evidence necessary to prove intention. All that can be said is that every conceivable event and incident in a man's life is a relevant and an admissible indication of his state of mind. It may be necessary to examine the history of his life with the most scrupulous care, and to resort even to hearsay evidence where the question concerns the domicil that a person, now deceased, possessed in his lifetime. Nothing must be overlooked that might possibly show the place which he regarded as his permanent home at the relevant time. No fact is too trifling to merit consideration.

20

25

"There is no act, no circumstance in a man's life, however trivial it may be in itself, which ought to be left out of consideration in trying the question whether there was an intention to change the domicil. A trivial act might possibly be of more weight with regard to determining this question than an act which was of more importance to a man in his lifetime."

30

35

In fact, one of the defects of English law is that the evidence adduced in a disputed case of domicil is often both voluminous and difficult to assess. ...."

40

Από το πιο πάνω απόσπασμα φαίνεται πόσο δύσκολη και πολύπλοκη καθίσταται η εργασία του ερευνώντος λειτουργού στη διαπίστωση της μόνιμου κατοικίας ενός προσώπου.

Από το φάκελο και τα γεγονότα που προκύπτουν από την εξέταση της υπόθεσης που έχω ενώπιό μου, φαίνεται πως ο Έφορος Φόρου Κληρονομιών δεν έκαμε την έρευνα του στην έκταση και το βάθος που προβλέπεται από τη Νομολογία. Ακόμη προχωρώ να πω πως βάσισε την απόφαση του πάνω σε ορισμένα μεμονωμένα περιστατικά τα οποία δεν παρουσιάζουν την ολοκληρωμένη εικόνα της ζωής και των προθέσεων του αποβιώσαντος ώστε να εξαχθεί το ορθό αποτέλεσμα. Πιστεύω στην πραγματικότητα πως ο Έφορος Φόρου Κληρονομιών ενήργησε κάτω από πλάνη περί τα πράγματα. Χαρακτηριστικά μπορώ να πω,

(1) πως έδωσε υπέρμετρη σημασία στις επισκέψεις του αποβιώσαντος στην Κύπρο. Οι επισκέψεις αυτές ήτο πολύ φυσικό να γίνονται συχνά γιατί είχε οικογενειακούς και φιλικούς δεσμούς, αλλά κυρίως γιατί είχε επαγγελματικούς σκοπούς αφού εδώ είχε μια ανθούσα βιομηχανία,

(2) πως είχε ιδιόκτητο οικία που δεν είναι η πραγματικότητα. Η οικία δεν ανήκε στον αποβιώσαντα αλλά σε μια εταιρεία στην οποία ήτο μέτοχος και την οποία οικία χρησιμοποιούσαν όλοι οι μέτοχοι της εταιρείας, έστω και αν ήσαν συγγενείς του,

(3) πως θεώρησε πως η εξοχική κατοικία αποτελούσε κατοικία του, ενώ από την ένορκη δήλωση της συζύγου κας Ζαχαρούλας Σαρρή, φαίνεται πως όταν έρχονταν στην Κύπρο για επισκέψεις, είτε επαγγελματικές, είτε συγγενικές, είτε φιλικές, διέμεναν στο οικογενειακό σπίτι της μητέρας της,

(4) πως το γεγονός πως είχε ένα τηλέφωνο εγγεγραμμένο στο όνομά του στην Κύπρο, νομίζω πως πήρε υπέρμετρη βαρύτητα στην απόφαση του Εφόρου, ενώ θα ανέμενε κανείς πως τούτο ήτο κάτι φυσικό υπό τις περιστάσεις.

(5) Ένα άλλο στοιχείο το οποίο δεν έλαβε καθόλου υπόψη ο Έφορος Φόρου Κληρονομιών, όπως φαίνεται από τη δικογραφία, είναι πως μετά την άλωση της Αμμοχώστου ο αποβιώσας διέμεινε ένα χρόνο ολόκληρο στη Λεμεσό. Απ' εκεί αν ήθελε θα μπορούσε να διευθύνει τις επιχειρήσεις του τόσο στην Κύπρο όσο και στην Ελλάδα. Αλλά ήταν η ελεύθερη, όπως φαίνεται, εκλογή του μακαρίτη να εγκατασταθεί μόνιμα στην Ελλάδα, όπου επέλεξε τη μόνιμη κατοικία του για το υπόλοιπο της ζωής του.

(6) Ένα άλλο στοιχείο που δεν έλαβε υπόψη του ή που παραγνώρισε ο Έφορος ήτο η ένορκη δήλωση της συζύγου του απο-

βιώσαντος όπου φαίνεται πως ήτο πάντοτε η επιθυμία του μακαρίτη να εγκατασταθούν μόνιμα στην Ελλάδα, πράγμα όμως που ανέβαλαν γιατί είχαν πολλούς συγγενείς και φίλους στην Κύπρο. Αλλά τελικά τα γεγονότα όπως εξελίχθησαν στην Κύπρο επιτάχυναν ή ενήργησαν ως καταλύτης στην πραγματοποίηση της πρόθεσής του. 5

(7) Ακόμα ένα άλλο στοιχείο στο οποίο δεν έδωσε τη δέουσα βαρύτητα ο Έφορος ήτο η αγορά εκτάσεων γης για να κτίσει μια μεγάλη κατοικία για την οικογένειά του και το ότι έκτισε τρία διαμερίσματα στα οποία έμενε ο ίδιος και η οικογένειά του, δίπλα από το εργοστάσιό του στο Βόλο. 10

Για τους πιο πάνω λόγους πιστεύω πως η απόφαση του καθ' ου η αίτηση 2 λήφθηκε χωρίς να γίνει η δέουσα έρευνα και πως ο Έφορος ενήργησε κάτω από πλάνη περί τα πράγματα. 15

Για τους πιο πάνω λόγους η απόφασή του ακυρώνεται χωρίς διάταγμα ως προς τα έξοδα. 20

Η προσφυγή επιτυγχάνει χωρίς έξοδα.